

Helen Petersson

Froarps by. Del I

Varje by har sin egen historia. Tidigare har jag forskat om byarna Thorarp, Gungvala och Tostarp. Denna gång har turen kommit till Froarp.

Froarps by är belägen strax nordost om Asarums kyrkby och gränsar i väster till Tostarp, i norr till Långasjönäs och Nötabråne, i öster till Tararp och Granefors och i söder till Asarum. Ordet "torp" betyder by eller utflyttargård och ändelsen -arp är en förändring av "torp". Namnet Fröjerup eller Frodhathorp kommer efter en medeltida person vid namn "Frodhe" och blev så småningom - Froarp.

I Jordeboken från 1658 hade Bengt Nilsson, Mats Smed, och Ingeman Tuesson var sitt helt kronohemman. Den sistnämnde var länsman och följde med ridefogden Hans Holst von der Wetering på hans olika uppdrag. Henrik Nilssons och Samson Claessons gårdar var halva kronohemman. De flesta gårdarna låg samlade där de bägge froarpsgårdarna ligger idag. Gårdarna hade benämningarna Norregård, Skogsgård, Ingemans gård, Bolet, Östragård, Farsagård och Västragård.

Enligt Jordrevningsprotokollet från 1671 var gårdarna ålagda att ställa upp med dagsverken och körslor till skeppsbyggeriet i Karlshamn.

År 1696 köpte Jeppe Olofsson och hans son Olof Jeppsson 2/3 Västragård av handelsmannen Tobias Mützell i Karlshamn för 200 C silvermynt. Gården Bolet ägdes i början av 1700-talet av Olof Jönsson. Norregård brukades av Jeppe Claesson och Jöns Jeppsson. Jöns Claesson bodde på Skogsgård.

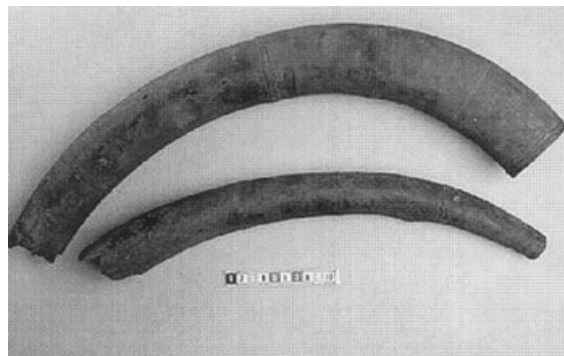
Storskiftet ägde rum 1800 och Laga skiftet 1830.

Den del av Granefors, som låg väster om Mieån tillhörde Froarp och den del som låg på den östra sidan om ån tillhörde Asarum. Granefors blev på 1700-talet en egen bruksmiljö.

Bronsluren

En bronslur från bronsåldern i två delar hittades på en torvmosse i Froarp väster om Mieån och bron i Tararp. Den finns förvarad på Historiska Museet i Stockholm.

Bronsluren inspirerade konstnären Ulf Sjöström till konstverket "Lur-ring", som finns i Badhusparken i Asarum.

Bronsluren.

Riksdagsman Lars Nilsson

Bonden Nils Sunesson kom från Farsagård och var gift med Signe Matsdotter från Askaremåla. Hon var syster till bonden Olof Matsson i Thorarp. När maken avled 1795 var sonen Lars 8 år, döttrarna Karna 5 år och Ingar 2 år. Efter ett par år gifte Signe om sig med bonden Håkan Svensson.

Sonen Lars Nilsson gifte sig med Elna Nilsson från Tararp. Deras första barn, Sven, dog vid två års ålder. Sedan fick de tre döttrar och en son, Nils.

Lars Nilsson var en redbar och företagsam man och han blev så småningom riksdagsman. Han hade flera gårdar i Froarp och en gård i Nöta-bråne. Hustrun Elna avled 1853 och själv avled han tio år senare.

Sonen Nils Larsson gifte sig med Signe Håkansdotter från Elsebrånemåla och de fick sju barn. De första åren bodde familjen på faderns gård i Nöta-bråne. I slutet av 1800-talet flyttade de till Karlshamn. Ett av deras barnbarn, Ludvig Nilsson, hade en klädesaffär mittför torget i Karlshamn.

En ny släkt tar över gårdarna i Froarp

Abraham Svensson var född 1795 och son till bonden Sven Abrahamsson och Stina Bengtsdotter i Tararp. Abraham Svensson vigdes med Elna Olsdotter i Jeppshoka. Hennes fader bonden Ola Mickelsson ägde gästgiveriet i Hokadal och svärsonen tog hand om detta. Elna avled 1837 och Abraham Svensson gifte om sig med Olivia Jonsdotter på Gungvalaryd. De fick fyra barn Elna 1840, Johanna 1842, Signe 1844 och Karolina 1849.

Dottern Signe Abrahamsdotter gifte sig med bonden Johan Jönsson, född 1846 på Hultagården i Mörrum.

Signes syster Elna var gift med bonden Sven Bengtsson från Elmta. Elna var änka, hon hade tidigare varit gift med Svens broder Mattis Bengtsson och i det äktenskapet föddes barnen Matilda, Edvard och Johan.

År 1893 köpte Johan Jönsson gårdarna i Froarp av Meyerska Handels-
huset i Karlshamn och överlåtelse skedde samma dag till svågern Sven Bengtsson och Mattis Nilsson på Ekebergslund.

Potatisplockning i Froarp i början av 1900-talet. Min faster Astrid står bakom korgen i mitten, t v om henne står min farmor Matilda.

Signe och Johan Jönsson

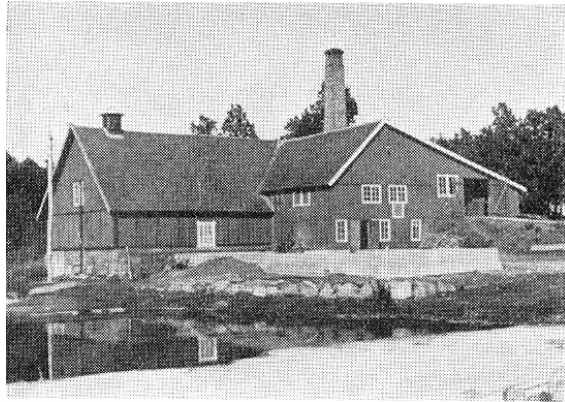
I Signe Abrahamsdotters och Johan Jönssons äktenskap föddes barnen Valborg 1878, Abraham 1881, Ivar 1882 och Ragnar 1888. Barnen tog efternamnet Abrahamsson efter sin mors och sin fars släkter.

Johan Jönsson hade många uppdrag i socknen och var landstingsman bland annat.

Ett bränneri, som tillhörde gården, hade uppförts på 1700-talet men byggnaden ändrades senare och ett mejeri inrättades. På ängen öster om allén står den så kallade "källarvinden" ännu kvar. Den byggdes samtidigt med bränneriet.

Johan Jönsson anlade en stärkelsefabrik öster om gården vid nuvarande Tararpsvägen. När stärkelsefabriken byggdes ut 1929 revs mejeriet och trävirket användes till utbyggnaden. Fabriken spred en lukt vida omkring som inte var så angenäm. Driften lades ner 1962.

Johan Jönsson avled år 1900 och sonen Ivar Abrahamsson köpte den östra gården av sin moder och sina syskon.

Stärkelsefabriken.

Ivar Abrahamssons gård

Det första boningshuset uppfördes någon gång på 1700-talet och är om- och tillbyggt vid flera tillfällen.

Ivar Abrahamsson hämtade sin maka på Backagården i Asarum. Hon hette Hulda och var dotter till riksdagsman Nils Nilsson och hans hustru Botild Hansdotter. Bröllopet hölls på Backagården.

I Huldans och Ivar Abrahamssons äktenskap föddes tre söner, Bertil 1907, Johan 1909 och Tord 1910. Bertil

Ivar Abrahamssons gård.

blev civiljägmästare, Johan blev lantbrukare på Gungvalaryd och Tord var den som så småningom tog över föräldrarnas gård i Froarp.

Godsägare Ivar Abrahamsson var en betydande och respektingivande person i socknen. Min far, Gustav Andersson, hade sitt hem inte så långt från gården. När han var femton år fick han sitt första arbete som kusk åt Ivar Abrahamsson.

Den yngste sonen, Tord, fick tidigt följa med sin far vid hans olika arbetsuppgifter på gården och även på hans uppdrag i socknen.

På 1930-talet inrättades ett skolkök i en mindre byggnad på Backagården i Asarum. I början av 1940-talet fick en ung skolkökslärarinna anställning där. Hon hette Gullveig Hintze och var dotter till läkaren Assar Hintze i Karlskrona.

En dag kom Tord Abrahamsson till Backagården med häst och vagn och med sig hade han ett lass ved, som kantor Brorsson hade beställt. Nils Brorsson var gift med Tords moster Ida. Vid detta tillfälle blev han bekant med den unga skolkökslärarinnan fröken Hintze och ljuv musik uppstod. De gifte sig den 8 augusti 1942 i Asarums kyrka. Brudparet åkte i en öppen landå till kyrkan från Froarp.

Vi barn, som bodde i närheten av Asarums kyrka, gick ofta och tittade på bröllop och begravningar. Det hörde till våra nöjen. Jag var i kyrkan och såg på detta bröllop. Det som imponerade mest på mig, som då var åtta år, var att brudparet hade fyra stiliga marskalkar. Två gick före och två gick efter brudparet. "Så ska jag också ha det när jag gifter mig", tänkte jag. När jag gifte mig 20 år senare med Thord från Mörrum, slumpade det sig så att det fanns fyra unga män, som passade utmärkt till marskalkar. Det var min mans tre bröder, Gert, Roy och Eli Petersson och min kusin Stig Evergren.

Gullveigs och Tords bröllopfest hölls sedan i Froarpsgården. På kvällen var jag och mina föräldrar inbjudna på kalas hos min faster Astrid och Ivar Evergren i Froarp. Senare på kvällen gick vi till bröllopsgården och ropade ut brudparet, som kom ut på trappan framför den stora glasverandan.

Gullveig och Tord Abrahamsson fick tre söner. Anders, Gunnar och Mats. Anders och Gunilla, född Gummesson, och Gunnar och Anne, född Werkström, är bosatta på Lidingö. Den yngste sonen Mats och Charlotte, född Samuelsson, bor på gården i Froarp.

*Godsägare Ivar Abrahamsson
och hans son Tord.*

Ragnar Abrahamssons gård

Det gamla boningshuset, som låg närmare gårdsplanen, brann ner och en ny mangårdsbyggnad uppfördes på 1860-talet. När froarpsgårdarna ägdes av Meyerska Handelshuset hyrdes mangårdsbyggnaderna ut.

På denna gård bodde under åren 1873-1882 chefen för Blekinge 5:e och 6:e båtsmanskompani, kaptenlöjtnant O B von Fieandt med sin familj. När Johan Jönsson köpte gården 1893 bodde inspektor Helmstein i huset. Han hade anställning hos Meyerska handelshuset.

År 1893 inköptes gården av Elna och Sven Bengtsson. Elna var änka efter Mattis, Sven Bengtssons broder, som tidigare nämnts. I Elnas och Sven Bengtssons äktenskap föddes fyra flickor, Augusta, Anna, Ida och Julia.

1911 övertogs gården av Elnas systerson Ragnar Abrahamsson. Han gifte sig den 9 september 1911 med Thyra Johnsson, dotter till Karl Julius Johnsson och hans hustru Augusta Carlström på Gungvalaryd. Thyra och Ragnar Abrahamsson fick tillsammans fem barn, Gösta, Signe, Ingegärd, Nils och Kerstin.

Sven Bengtsson anlidade min farfar, Karl-Johan Andersson, till att bygga ett nytt hus väster om gården. Huset övertogs efter föräldrarnas död av systerna Augusta och Julia Bengtsson.

Gördis och Gösta Abrahamsson fick två söner, Sören och Staffan. Sonen Staffan och Helena, född Fagerström, bor i Linköping. Den äldste sonen Sören och Christina Svensson har tagit hand om gården i Froarp.

Ekebergslunds gård

Kronobefallningsman Christian Mützell ägde två gårdar i Froarp och 1721 sålde han den ena, Västergården, till kapten Joakim Richert för 1 200 daler. Joakim Richert var först gift med Botilla Ellers och de hade tre barn. Hon avled 1729. Den andra hustruns namn var Elisabeth Maria Aschenborn. I deras äktenskap föddes sju barn.

Joakim Richert ägnade sig bland annat åt linodling. Han avled 1747 och i bouppteckningen stod antecknat "mycket fint bo".

*Ragnar Abrahamssons gård.
Foto: Göran Månsson.*

Ida och Mattis Nilsson.

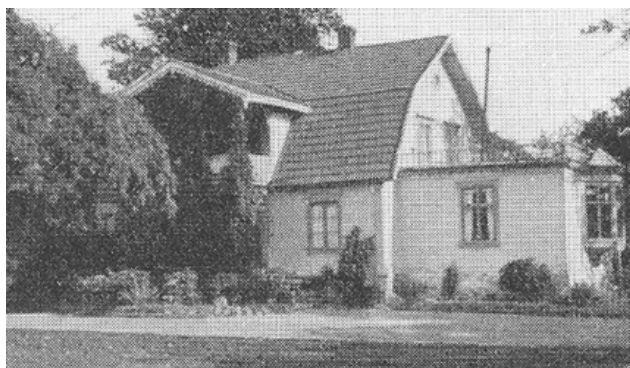
År 1894 flyttade Mattis Nilsson och hans familj in på gården Ekebergslund.

Bonden Per Karlsson och hans hustru Johanna Svensdotter sålde Knallagården i Thorarp och flyttade till en gård i Jepps Hoka 1879. De hade en vacker dotter, som hette Ida, född 1868. På gården i Jepps Hoka fanns en stilig dräng vid namn Mattis, som Ida blev förtjust i. Han var född 1859 och son till Karna Nilsson och Nils Håkansson i Elmta.

Ida Persdotter och Mattis Nilsson gifte sig den 13 mars 1886 och de första sju åren bodde de i Mörrum. I Idas och Mattis Nilssons äktenskap föddes tio barn - Anna, Signe, Hugo, Nils Olof, Henry, Karin, Nils Robert, Stina, Hulda och Vera.

Mattis Nilsson var en driftig och kunnig man med många järn i elden. In till gården anlade han ett sågverk. Omkring sekelskiftet 1800-1900 uppfördes flera skolor i Asarums socken och Mattis Nilsson, som var en duktig byggmästare, har byggt skolhusen i Gungvala, Stilleryd och Tararp bland andra.

I början av 1900-talet hade Mattis Nilsson en liten ångslup som trafikerade Långasjön. Slupen gjorde små lusturer från Froarps lastageplats till Halvvägsön och vidare till sjöns norra ände. Underhållning med dragspelsmusik förhöjde stämningen. Denna båttur var ett uppskattat nöje bland bygdens söndagsfirare

Ekebergslunds gård.

Mitt emot Ekebergslunds sågverk bodde smeden Martin Johansson med sin familj. Han var skeppare på ångslupen och hans äldste son Hjalmar eldade ångpannan..

År 1928 tog syskonen Stina och Nils Robert över gården. Idag är det Ida och Mattis Nilssons barnbarn som vårdar och har hand om gårdsbyggnaderna på Ekebergslund.

Ekebergslunds Träförädling AB

År 1936 sålde Mattis Nilsson sågverket till Karl Svensson och hans hustru Karin Maria (Maja), född Olsson. De hade tidigare bott på en gård i Gumma-gölsmåla i Öljuhults församling.

Deras barnskara bestod av sju barn Göte, Dora, Ingvar, Lennart, Vivi, Jan-Erik och Rolf. Sågverket byggdes ut under Karl Svenssons tid.

Ekebergslund var en samlingsplats för byns ungdomar. Pojkarna byggde en liten stuga på tomten bakom sågverket. Där träffades de om kvällarna och och dryftade sina egna och världens spörsmål och där hade flygklubben Trim sina sammankomster.

Sågverket flyttades sedan till Tostarp. Sönerna Göte och Ingvar övertog rörelsen, som de drev tillsammans till 1983. De båda yngsta bröderna Jan-Erik och Rolf var anställda i företaget.

Träsnidaren Gustav Petersson

I ett av de äldsta husen i Froarp, vid nuvarande Gamla Froarpsvägen bodde Gustav Wilhelm Petersson och hans hustru Ida Mattsson. Gustav var född 1864 och son till snickaren Peter Jönsson och Kerstin Andersdotter. Ida och Gustav Petersson hade en dotter, som hette Anna Lisa.

Gustav Peterssons och hans familjs hem vid Gamla Froarpsvägen.

Gustav tillbringade mycket tid i sin fars snickareverkstad. Hans anlag för att snida och forma figurer i trä upptäcktes tidigt. Han var bara fem år när han snidade sina första hästar.

Under många år var han anställd som slöjdare på gårdarna Rosendal och Duveryd, som vid denna tid ägdes av häradsdomare August Dahl. Där fick

*En häst snidad av Gustav Petersson.
Foto: Kaj Johansson.*

han tillverka både enklare och finare vagnshjul. Han tillverkade också lejonhuvuden, som skulle pryda dörrpanelerna. August Dahls maka Bernice hade flera ridhästar och hennes älsklingshäst hette De Beer. En dag bröt De Beer ett ben så illa att den måste avlivas. Bernice Dahl klagade över att hon inte ens hade ett fotografi på hästen. Detta hörde Gustav Petersson och då tillverkade han en häst i naturfärgat päronträ, som var alldeles porträttlik.

Gustav Petersson blev uppmärksammad på många sätt och fick flera utmärkelser och många diplom under sin levnad. Förutom att snida målade han några tavlor i olja och akvarell. Vid ett tillfälle fick han sälja en snidad vit häst till drottning Viktoria, Gustav V:s gemål.

De sista åren av sin levnad hade han många beställningar på hästar och det är många, som idag äger en häst, snidad av Gustav Petersson. Han avled 1944, 80 år gammal.

Smeder

År 1796 kom Håkan Andersson Österlund och hans hustru Kjerstin Jonasdatter och deras nyfödde son, Carl Johan, till Froarp, där Håkan Österlund blev sockensmed. Kjerstin Jonasdatter var född i Froarp och dotter till kopparsmeden Jonas Nilsson Hultman. I Froarp föddes tre barn, Nils, Lisbeth och Maria. Barnskaran växte så småningom till åtta barn. Familjen flyttade flera gånger. Från Froarp kom de till Räfveboda i Urshults socken. Där blev den förre smeden brukare på ett torp. Håkan Österlund avled 1844 på Idemåla soldattorp i Södra Sandsjö. Släkten har antagit släktnamnet - Ihd.

*Fr v
August Wennerberg och
smeden Nils Cederqvist.*

En smedja låg vid Långasjöns södra strand där vägarna från Tostarp, Nötabråne och Froarp möts. Smedmästaren Nils Cederqvist, född 1864, var gift med Johanna Svensdotter, född 1866. Han hade sin verksamhet där under många år. Smedjan ödelades vid en brand på 1930-talet men Nils Cederqvist byggde upp den igen. Rörelsen lades ner någon gång på 1950-talet och smedjan revs.

Johanna och Nils Cederqvist hade två söner, Harry och Einar. Harry gifte sig med Hanna Bengtsson och i deras äktenskap föddes fem barn, Arne, Asta, Ebba, Hans och Gert.

Einar köpte en tomt intill Ekebergslund, där han byggde ett hus. Han var gift med Astrid Svensson och de fick en son, Stig.

På bilden är grannen August Wennerberg på besök hos smeden. Han var en s k "vekastapräst". Namnet har kommit av, att när någon hade gått bort, behöll man den döde i hemmet fram till begravningsdagen. Man kunde samlas redan kl 9.00 i sorgehuset och kistan var ofta placerad ute på vedbacken, där man hade gjort en lövsal med björkar och enbuskar. "Vekastaprästen" talade vid båren före avfärden till kyrkan.

Vägskälet vid Långasjöns södra strand med smeden Nils Cederqvists hus.

Alfred Olsson

Alfred Olsson bodde i en liten gård, som låg på höjden väster om Långasjöns södra strand. Han hade en häst, ett par kor och flera andra djur. Alfred var en snäll men mycket säregen person. Barnen i grannskapet tyckte om att gå till Alfred där de fick hjälpa till med att mata och sköta djuren. Han sysslade med lite av varje, hunduppfödning, grönsaksodling m m därför kallades han för olika namn t ex "HundAlfred" eller "HingstAlfred". Han färdades ofta runt i bygden med häst och vagn och sålde grönsaker. Ibland kunde man se honom köra omkring med sin lättviktare.

Vid ett tillfälle var han inblandad i en krock med sin lättviktare på Erik Dahlbergsvägen i Karlshamn. När polisen kom till platsen och frågade vad som hade hänt, sa Alfred:

- Jag körde visst lite för fort!

När polisen tittade närmare på lättviktaren, så var den lagad med ståltråd och säkerhetsnålar.

När vi barn inte hade något annat för oss sprang vi ofta ner till Asarums station. Det var spännande att krypa under de tjärdoftande ledningsstolparna, som låg staplade på stationsområdet. Stinsen tyckte inte om detta och kom genast ut och körde bort oss. Han hade helt rätt, ty detta var en farlig lek.

Vid ett tillfälle stod min kamrat Birgitta Stenholm och jag bakom stationen. Då kom Alfred Olsson körande med sin häst och vagn.

*Alfred Olsson och Anita Cederqvist.
Foto: Arne Cederqvist.*

Vagnen var lastad med grönsaker. När han band hästen fick han syn på oss.
- Skulle ni vilja gå in till stinsen och fråga om han vill ha några kålhuv´en, så går jag in till Greta Stoltz under tiden? undrade han.

Det hade vi ingenting emot, så vi gick uppför trappan och knackade på köksdörren på stationens baksida. När stinsen öppnade frågade vi så vänligt vi kunde om han ville köpa några kålhuv´en. Men stinsen, som visste, att vi inte hade några kålhuvuden att sälja, trodde att vi drev med honom.

- Jag ska ge er för kålhuv´en! skrek han.

Att vi fick bråttom ner för trappan, behöver jag väl inte tala om. Alfred Olsson undrade nog vart vi hade tagit vägen, när han kom tillbaka.

Skolundervisning

Den bristfälliga skolundervisningen sköttes ofta av avskedade soldater under 1800-talet. I Froarp fanns en man som hette Olof Jönsson. Han var född 1757 och son till bonden Jöns Jönsson. Han blev en välkänd skolemästare i bygden och kallades "Olof i Froarp".

I Asarums socken föreslog häradsprosten Jöns Berntsson Santesson att tre skolemästare skulle antagas, en för Kyrko- och Strandfjärdingen och två för Östra och Västra Skogsfjärdingarna. Avskedade serganten Brusén, som *"ägde häradsprosten Santessons vackra vittnesbörd om informationsskicklighet för barn"* antogs som ambulatorisk skolemästare för den förra roten och "Olof i Froarp" för de två senare. Men arbetsbördan blev för stor för Olof trots att han var *"en skicklig barnens lärare, som är väl bland folket"*. Olof avled 1807 *"till församlingens stora avsaknad"*.

I Tostarp fanns tidigare en skola på nuvarande Ringvägen i Ängahagen. När skolan i Tostarp skulle byggas 1891, var det nog med avsikt att skolan blev placerad nära gränsen till Froarp för att barnen i de bägge byarna skulle kunna undervisas i samma skola. Även barnen i Granefors var hänvisade till skolan i Tostarp.

Vårterminen 2009 lades Tostarps skola ned och en nästan 120-årig skol-epok var till ända.

Det finns mycket mer att berätta om Froarp och en fortsättning följer i Asarumsdalen 2010.

Källor: Bertil Abrahamsson
Kerstin Abrahamson,
Asarum - en blekingesocken 1965
Asarums Församlingsböcker
Bräkne härads domböcker
Mats och Lars Ihd

Ingegerd Karlsson, Asarum
Karlshamns kommunarkiv:
Maria Nohlin, Jörgen Sagmo
Bertil Ohlsson - Om ortsnamn
Sveriges Bebyggelse del II, 1945
Thord Åkesson, Blekinge Tingsrätt